

LXIX Zjazd Naukowy PTZ w Siedlcach

LXIX Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, połączony z walnym zebraniem sprawozdawczo-wyborczym, odbył się w Siedlcach w dniach 21-23 września 2004 roku. Organizatorem było Koło PTZ w Siedlcach, Instytut Bioinżynierii i Hodowli Zwierząt Wydziału Rolniczego Akademii Podlaskiej oraz Zarząd Główny PTZ. Uroczystość otwarcia Zjazdu uświetnili swą obecnością: prof. Tadeusz Szulc – Wiceminister Edukacji Narodowej i Sportu, Wojciech Wojtyra – Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii MRiRW, Henryk Brodowski – Starosta Powiatu Siedleckiego, Paweł Trojanowski – Naczelnik Wydziału Kultury, Sportu i Promocji Regionu Urzędu Miasta w Siedlcach, prof. Dorota Jamroz – Przewodnicząca Komitetu Nauk Zootechnicznych PAN, prof. Antoni Jówko – Rektor Akademii Podlaskiej, prof. Bogumił Leszczyński – Dziekan Wydziału Rolniczego AP, prof. Barbara Kłoczek – Dyrektor Instytutu Bioinżynierii i Hodowli Zwierząt AP. W imieniu Komitetu Organizacyjnego przybyłych gości oraz uczestników Zjazdu, w tym gości honorowych – profesorów: Bronisława Raka, Mieczysława Ratajszczaka, Ewalda Sasimowskiego, Andrzeja Skrzydlewskiego, Janusza Zaluskę i Macieja Żurkowskiego, powitała dr hab. prof. nadzw. Maria Osek. W ceremonii otwarcia Zjazdu uczestniczyło ponad 350 osób, wśród nich wielu znanych naukowców z krajowych uczelni rolniczych i instytutów, a także naukowcy z Egiptu i Rosji.

Zjazd PTZ, odbywający się w Siedlcach już po raz drugi, włączony został w obchody 35-lecia Akademii Podlaskiej, pierwszy odbył się 10 lat temu, kiedy obchodzono 25 rocznicę powołania tej uczelni. Rektor Akademii – prof. Antoni Jówko w swym wystąpieniu podkreślił znaczenie uczelni siedleckiej w regionie Podlasia. Na czterech Wydziałach Akademii Podlaskiej (Rolniczym, Humanistycznym, Nauk Ścisłych, Zarządzania) istnieje 11 kierunków studiów i 40 specjalności. Obecnie kadre naukową Akademii Podlaskiej stanowi 162 profesorów, w tym 70 tytułarnych oraz 260 adiunktów i doktorów. W systemie studiów dziennych, zaocznych i podyplomowych studiuje 14,5 tys. studentów. Na podkreślenie zasługuje integracyjny system kształcenia studentów – na uczelni siedleckiej studiuje bowiem 260 studentów niepełnosprawnych. Na zakończenie JM Rektor Akademii Podlaskiej podkreślił konieczność prowadzenia różnorodnych badań naukowych, aby uczelnia nie była jedynie szkołą, ale także ośrodkiem badawczym. Ważne jest jednak również i to, jacy specjaliści czy fachowcy z dziedziny rolnictwa będą najbardziej potrzebni w naszym kraju. Dlatego też warto by nad tymi problemami podyskutować w czasie Zjazdu PTZ. Następnie prof. Bogumił Leszczyński – Dziekan Wydziału Rolniczego AP przedstawił pokrótce historię i dorobek naukowy tego największego Wydziału uczelni siedleckiej, który utworzony został 1 października 1977 roku. Obecnie studiuje na nim 2850 studentów

w trzech Instytutach – Bioinżynierii i Hodowli Zwierząt, Produkcji Roślinnej oraz Biologii.

Wiceminister Edukacji Narodowej i Sportu prof. Tadeusz Szulc stwierdził, że po wstąpieniu Polski do UE szkolnictwo wyższe czekają potężne wyzwania. Z jednej strony uczelnie, aby przetrwać, muszą utrzymać takie standardy nauczania by otrzymać akredytację i znaleźć się w europejskiej przestrzeni edukacyjnej. Nie może być zatem pobłażania w ocenie studiów licencjackich, magisterskich czy doktoranckich. Z drugiej strony wiadomo, że w najbliższych latach nie zwiększą się znacząco nakłady przeznaczane na edukację – obecnie stanowią one 0,37% PKB, a przewiduje się, że do roku 2010 mogą wzrosnąć do 1,2% PKB. Dla porównania środki przeznaczane na edukację w krajach UE-15 stanowią średnio 3,0% PKB. W tej sytuacji niezbędny jest stan pełnej mobilizacji, wiele będzie zależeć od mądrych decyzji i kreatywności kadry naukowej.

Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii MRiRW pan Wojciech Wojtyra podkreślił, że temat przewodni Zjazdu „Jakość i bezpieczeństwo żywności w zjednoczonej Europie” jest niezwykle ważny. Zasady europejskiego prawodawstwa w tej kwestii były uwzględniane w opracowywaniu strategii bezpieczeństwa żywności w Polsce. Nadzór nad przestrzeganiem systemu bezpieczeństwa sprawuje również ministerstwo rolnictwa. Opracowano 7 ustaw i 100 rozporządzeń, dużą pomoc w ich przygotowaniu uzyskano ze strony naukowców. Jednak zagwarantowanie właściwej kontroli na wszystkich etapach produkcji żywności, tj. „od pola do stołu”, jest procesem trudnym, długotrwałym i kosztownym.

Starosta powiatu siedleckiego pan Henryk Brodowski oraz Naczelnik Wydziału Kultury, Sportu i Promocji Regionu Urzędu Miasta pan Paweł Trojanowski w swych okolicznościowych wystąpieniach podkreślili znaczenie środowiska naukowego uczelni siedleckiej w kształtowaniu wizerunku miasta i regionu.

Profesor Zygmunt Reklewski – Prezes Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, w swym wystąpieniu podkreślił, że w obecnej sytuacji panującej w rolnictwie i hodowli zwierząt środowisko naukowe powinno przejawiać szczególną aktywność. Dotychczasowe kierunki badań, a także metody oddziaływania na sferę produkcyjną winny ulec gruntownej przemianie. Zmianie bowiem uległy priorytety badawcze, zmienia się organizacja hodowli, związki hodowców przejmują odpowiedzialność za programy i działalność hodowlaną. Bezpieczeństwo i jakość produktów pochodzenia zwierzęcego jest obecnie najważniejszym problemem w dziedzinie nauk zootechnicznych, jednak nie może być on rozwiązywany jedynie w wąskim gronie. Potrzebne są prace prowadzone przez zespoły reprezentujące różne specjalności; będą to wówczas ważne, interdyscyplinarne badania. Referaty, które zostały przygotowane na Zjazd przez naukowców pracujących nad jakością żywności, jej wartością dietetyczną i przydatnością technologiczną, a także dyskusja „okrągłego stołu” z udziałem reprezentantów przemysłu spożywczego, umożliwi wymianę opinii i poglądów, co z pewnością będzie interesujące i pożyteczne dla wszystkich.

Kolejnym punktem uroczystej części Zjazdu było wręczenie „Odznak Honorowych PTZ” – wyróżnienia za wybitne osiągnięcia w pracy naukowej, dydaktyce, działalności na rzecz hodowli i produkcji zwierzęcej, a także za zasługi na rzecz Towarzystwa. Na wniosek Zarządu Głównego odzna-

Fot. 1. Dr Stanisława Czarniawska-Zajac promotor pracy magisterskiej nagrodzonej w Konkursie odbiera gratulacje od prof. Zygmunta Litwińczuka i prof. Zygmunta Reklewskiego (fot. K. Karpiesiuk)

czenie to otrzymali: prof. dr hab. Adam Gut z Koła w Poznaniu, prof. dr hab. Ewa Świerczewska z Koła w Warszawie, mgr inż. Henryk Dobryłko z Koła w Szczecinie i mgr inż. Michał Włodarczyk z Koła w Bydgoszczy.

Na zakończenie pierwszej części Zjazdu wręczono nagrody laureatom XXI edycji „Konkursu na najlepszą pracę magisterską z zakresu nauk zootechnicznych”. Ogółem ocenie poddano 41 prac z ośmiu uczelni rolniczych. Po wnikliwej ocenie przez Sąd Konkursowy przyznano 4 pierwsze nagrody, 11 drugich, 10 trzecich oraz 8 wyróżnień. Lista nagrodzonych prac i laureatów została przedstawiona w „Przeglądzie Hodowlanym” 9/2004. Specjalne podziękowania za ufundowanie nagród pieniężnych dla autorów nagrodzonych prac magisterskich należą się sponsorom: Akademii Rolniczej we Wrocławiu, Małopolskiemu Centrum Biotechniki Sp. z o.o. w Krasnem, Instytutowi Zootechniki w Krakowie, Instytutowi Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu, Instytowi Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN w Jabłonie, Akademii Rolniczej w Lublinie, Uniwersytetowi Warmińsko-Mazurskiemu w Olsztynie, Akademii Rolniczej w Poznaniu i Akademii Podlaskiej w Siedlcach.

Po części oficjalnej rozpoczęły się obrady sesji plenarnej, którym przewodniczyła prof. Dorota Jamroz. Zaprezentowano trzy referaty. Pierwszy, wygłoszony przez prof. dr hab. Zenona Zduńczyka z Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie, dotyczył problemów związanych ze strategią bezpieczeństwa i kontroli jakości żywności pochodzenia zwierzęcego. Następnie prof. dr hab. Barbara Reklewska z SGGW wygłosiła referat na temat możliwości produkcji mleka o zwiększonej zawartości składników funkcjonalnych. W trzecim referacie prof. dr hab. Andrzej Pisula z SGGW (współautorzy Tomasz Florowski i Andrzej Tyburcy) omówił czynniki decydujące o jakości mięsa kulinarnego i przerobowego. Wszystkie te referaty zostały zamieszczone w „Przeglądzie Hodowlanym” 9/2004.

W pierwszym dniu Zjazdu odbyło się także Walne Zebranie Członków Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego. W tym roku zakończyła się bowiem trzyletnia kadencja władz Towarzystwa. Przewodniczącym zebrania został dr hab. Piotr Guliński, prof. nadzw. z AP w Siedlcach. W głosowaniu jawnym wybrano pięciu członków Komisji Skrutacyjnej, jej przewodni-

czącym został dr Jan Ślósarz. Następnie prezes PTZ prof. Zygmunt Reklewski przedstawił sprawozdanie ustępującego Zarządu za lata 2001-2004. Tekst tego sprawozdania zamieszczony jest w niniejszym numerze „Przeglądu Hodowlanego”. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej przedstawiła prof. Czesława Lipecka, a Sądu Koleżeńskiego – prof. Bronisław Rak. Po wystuchaniu sprawozdań w głosowaniu jawnym udzielono absolutorium ustępującym władzom Towarzystwa.

Następnie, decyzją Walnego Zebrania Członków PTZ, przyznano Honorowe Członkostwo PTZ wybitnym i zasłużonym profesorom – Stanisławowi Wężykowi, Andrzejowi Farudze, Wiesławowi Szelidze, Wiesławowi Szczepańskiemu, Ryszardowi Ziemińskiemu, Aleksandrze Ziolkowej oraz Krystynie Żaluskiej (pośmiertnie).

W głosowaniu tajnym członkowie PTZ wybrali prezesa PTZ, członków Zarządu Głównego, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego. Prezesem PTZ został ponownie prof. Zygmunt Reklewski, a w skład Zarządu Głównego weszli: Henryk Grodzki, Zygmunt Litwińczuk, Stanisław Kondracki, Aleksander Dobicki, Wiesław Szeliga, Józef Kulisiewicz, Anna Stachurska, Edward Pawlina, Jędrzej Krupiński, Bożena Patkowska-Sokoła i Bronisław Borys. (Zarząd ukonstytuował się w terminie późniejszym, tj. 29 października br., w skład Prezydium weszli: Zygmunt Litwińczuk i Roman Niżnikowski – wiceprezesi; Henryk Grodzki – skarbnik; Stanisław Kondracki – sekretarz; Aleksander Dobicki i Jędrzej Krupiński – członkowie). Członkami Komisji Rewizyjnej zostali: Czesława Lipecka, Alicja Dańczak, Grzegorz Żak, a zastępcami członków – Piotr Ślósarz i Danuta Sztynch. Do Sądu Koleżeńskiego wybrano: Bronisława Raka, Eugeniusza Herbuta, Tomasza Gruszeckiego, Danutę Borkowską i Piotra Baranowskiego.

W drugim dniu Zjazdu trwały obrady sześciu sekcji, ich przebieg relacjonujemy poniżej. Na zakończenie tego dnia Zjazdu zorganizowano obrady „okrągłego stołu”, prowadzone w dwóch sesjach odbywających się równolegle. Pierwsza poświęcona była zagadnieniom wartości odżywczej i jakości mleka, druga – wartości odżywczej i jakości mięsa.

Moderatorami dyskusji podczas sesji dotyczącej mleka byli profesorowie Zygmunt Reklewski i Zygmunt Litwińczuk. W swym wystąpieniu prof. Reklewski mówił o konieczności bardziej ścisłych związków pomiędzy praktyką i nauką, gdyż wiele trudnych problemów może być wówczas racjonalnie rozwiązanych. Prezes Spółdzielni Mleczarskiej „Spomlek” w Radzynie Podlaskim – poseł Szczepan Skomra w swym szerokim i merytorycznym wystąpieniu omówił wiele istotnych spraw związanych z funkcjonowaniem polskiego mleczarstwa. Dotyczyły one, między innymi, zagwarantowania odpowiedniej bazy surowcowej, tj. pozyskiwania mleka wysokiej jakości, a także uwarunkowań związanych z przerobem mleka, atestacją gotowych wyrobów oraz marketingiem na krajowym i unijnym rynku oraz na innych rynkach zagranicznych. Oczekiwana trwała stabilizacja rynku mleczarskiego będzie trudna, bowiem wkrótce pojawią się jeszcze większe wyzwania i problemy związane z dalszą restrukturyzacją gospodarstw i zakładów mleczarskich, a będzie to konieczne, by efektywnie wkomponować się w unijny program restrukturyzacji mleczarstwa. Dlatego też konieczne będą działania maksymalnie podnoszące efektywność zakładów mleczarskich, doskonalące „warsztat pracy” dostawców mleka i poprawiające pozycję przetwórstwa wobec handlu. Z wypowiedzi przedstawicieli producentów mleka wynikało, że oczekują oni dalszych szczególnych działań pomocowych w obszarze

mleczarstwa. Wiadomo bowiem, że produkcja mleka wysokiej jakości wymaga dużych nakładów i zaangażowania ze strony producentów.

Obradom sesji dotyczącej jakości mięsa (wołowego, wieprzowego i drobiowego) przewodzili profesorowie Henryk Jasiorowski i Stanisław Wajda. Profesor Wajda w swym ciekawym wystąpieniu skupił się głównie na problemach związanych z oceną tusz wołowych i uwarunkowaniach decydujących o cenie tego mięsa w zależności od jakości tusz. Pan Paweł Włodawiec – wiceprezes ds. surowcowych w Zakładach Mięsnych Sokołów SA, mówił o wpływie kontraktacji, jaką te zakłady stosują, na tempo poprawy i wyrównania jakości żywca wieprzowego dostarczanego do rzeźni. Przedstawione dane były imponujące. Zakłady Mięsne Sokołów SA posiadają stado zarodowe macior, rozprawdzają lochy do reprodukcji oraz materiał do tuczu. W czasie dyskusji poruszano, między innymi, sprawę warunków kontraktacji i niebezpieczeństw monopolizacji skupu przez duże zakłady mięsne. O problemach związanych z jakością i bezpieczeństwem mięsa drobiowego mówiła prof. Ewa Świerczewska z SGGW. W ostatnim dniu Zjazdu zorganizowano dwa seminaria wyjazdowe. Podczas pierwszego uczestnicy zwiedzili ogród japoński w Suchożebkach, specjalistyczne gospodarstwo w miejscowości Bagno, mleczarnię w Węgrowie, a także Grabarkę i Drohiczyn. Uczestnicy drugiego seminarium gościli w Stadninie Koni w Janowie Podlaskim, a następnie wzięli udział w spływie Bugiem do Mielnika. Tam obydwie wycieczki zakończyły się kolacją przy ognisku. Organizatorom tegorocznego Zjazdu należą się słowa uznania za ogromny wysiłek związany z jego perfekcyjnym przygotowaniem, a także za gościnność, wyjątkowo miłą i serdeczną atmosferę. Wszyscy jej doświadczyliśmy. (Zofia Pietrzak)

SEKCJA CHOWU I HODOWLI BYDŁA

Podczas obrad Sekcji Chowu Hodowli Bydła na LXIX Zjeździe Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego wygłoszono 1 referat, 8 prac naukowych oraz przedstawiono i syntetycznie omówiono 32 prace zaprezentowane w formie plakatów. Wprowadzeniem do tematyki obrad był referat pt. „Trzydzieści lat doskonalenia bydła czarnego-białego w Polsce” opracowany przez prof. Edwarda Dymnickiego i prof. Zygmunta Reklewskiego i wygłoszony przez pierwszego z autorów. Referat ten spotkał się z dużym zainteresowaniem słuchaczy. W dyskusji wzięli udział m.in. profesorowie: Jan Szarek, Zygmunt Litwińczuk, Henryk Jasiorowski, Zygmunt Reklewski i Hanna Czaja-Bogner. Z przebiegu dyskusji wylaniają się dwa wnioski:

– postęp hodowlany, który nastąpił w Polsce na przestrzeni ostatnich lat wynikał przede wszystkim z importu materiału hodowlanego, głównie buhajów;

– coraz większą rolę w indeksie hodowlanym w wielu krajach odgrywają cechy funkcjonalne.

W dalszej części obrad przedstawiono 8 prac naukowych oraz omówiono tematykę 32 prac, zaprezentowanych w formie plakatów. Większość doniesień dotyczyła użytkowania mlecznego bydła. Wyniki badań nad wpływem wybranych czynników na kształtowanie się stosunku białko/tłuszcz w mleku krów pierwiastek o wysokim udziale genów rasy h.f. przedstawił zespół z UWM pod kierunkiem Janiny Pogorzelskiej. Z przeprowadzonych badań wynika, że największy

wpływ na stosunek białko/tłuszcz miał wiek krów (najkorzystniejszy stosunek białko/tłuszcz zanotowano u krów najmłodszych) oraz udział genów rasy h.f.

Kolejna praca dotyczyła składu chemicznego i jakości cytologicznej mleka, przy uwzględnieniu pory roku i dziennej produktywności. Autorzy z AR w Lublinie (Piotr Stanek, Zygmunt Litwińczuk, Urszula Teter i Przemysław Jankowski) potwierdzają występowanie sezonowości produkcji mleka. Liczba komórek somatycznych zależała istotnie od dziennej wydajności mleka i była najniższa u krów o dziennej produkcji powyżej 30 kg.

Tematyka pracy Elżbiety Bernatowicz, Barbary Reklewskiej, Krzysztofa Zdziarskiego i Alicji Karaszewskiej z SGGW dotyczyła poziomu bioaktywnych składników w mleku krów zależnie od zdrowia gruczołu mlekowego. Autorzy wykazali, że subkliniczny stan zapalny gruczołu mlekowego nie wywołuje negatywnych zmian w zawartości funkcjonalnych kwasów tłuszczowych, z wyjątkiem kwasu arachidonowego (AA). Zawartość większości pozostałych funkcjonalnych składników mleka (α -laktoalbuminy, β -laktoglobuliny, fosfolipidy, sfingomieliny) obniżała się istotnie równolegle ze wzrostem LKS w mleku.

Podczas obrad sekcji przedstawiono również analizę kosztów jednostkowych produkcji mleka. Autorzy z Akademii Podlaskiej (Stanisław Szarek i Halina Kałuża) stwierdzili, że obniżanie się kosztów jednostkowych produkcji możliwe jest w miarę wzrostu skali produkcji, wzrostu mleczności oraz wzrostu intensywności produkcji. W analizowanych przez autorów gospodarstwach wydajność na poziomie 6200 kg mleka od krowy gwarantowała minimalny koszt jednostkowy produkcji.

Wśród prac poruszających tematykę mięsnego użytkownika była zaprezentowana badania nad oceną użyteczności mlecznej i mięsnej potomstwa buhajów simentalskich pochodzących z hodowli krajowej i europejskiej. Autorzy – Bogumiła Choroszy i Zenon Choroszy z IZ w Balicach wykazali, że wydajność rzeźna potomstwa pochodzącego z Austrii, Niemiec i krajowej hodowli kształtowała się na zbliżonym poziomie. Ponadto krajowa populacja bydła smentalskiego charakteryzuje się również dobrymi parametrami opasowymi.

Kolejne prace dotyczyły wpływu cech funkcjonalnych na użyteczność mleczną krów. Zespół autorów z ATR w Bydgoszczy (Anna Sawa, Małgorzata Jankowska, Michał Ziemiński, Sylwia Krężel) wykazał, że zacielenia krów o wydajności powyżej 10 000 kg mleka w laktacji, przed upływem 60 dni od ocielenia nie są wskazane (pomimo istotnego skrócenia okresu międzyocieleniowego), ponieważ konsekwencją tego jest niższa wydajność w laktacji bieżącej. Biorąc pod uwagę wydajność w laktacji i płodność stwierdzono, że krowy takie potrzebują dłuższego, przynajmniej 100-120-dniowego okresu spoczynku.

Wpływ długości odchowu i produktywności pierwiastek, w zależności od wybranych czynników genetycznych i środowiskowych były przedmiotem opracowania Danuty Borkowskiej i Ewy Januś z AR w Lublinie (Instytut Nauk Rolniczych w Zamościu). Autorki w podsumowaniu stwierdziły, że produktywność w pierwszej laktacji zależała istotnie od genotypu zwierząt, miejsca użytkowania oraz roku urodzenia krów.

Duże zainteresowanie słuchaczy wywołał referat Małgorzaty Drywień z SGGW pt. „Wartość odżywcza mleka i jego przetworów w aspekcie potrzeb pokarmowych człowieka”. Autorka w podsumowaniu stwierdziła, że wartość odżywcza

mleka jest niepodważalna i z tego punktu widzenia powinno ono zajmować czołową pozycję w codziennej diecie człowieka. Prócz tego produkty mleczne mogą być zaliczane do żywności funkcjonalnej, ponieważ mają bezpośredni i mierzalny wpływ na zdrowie człowieka. Referat ten, jak również trzy referaty prezentowane podczas sesji plenarnej zostały opublikowane w „Przeglądzie Hodowlanym” nr 9/2004.

Wszystkie prace z zakresu chowu i hodowli bydła, zgłoszone na Zjazd Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, zostały wydrukowane w Zeszytach Naukowym Przeglądu Hodowlanego nr 72 (1). (Jan Ślósarz)

SEKCJA CHOWU I HODOWLI TRZODY CHLEWNEJ

Zeszyt Naukowy Przeglądu Hodowlanego nr 72 (2) „Chów i Hodowla Trzody Chlewnej”, przygotowany na Zjazd PTZ zawiera ogółem 33 rozprawy naukowe, podzielone na następującą grupę tematyczną:

- odchów loszek i użytkowanie rozplodowe loch;
- odchów knurków i wartość rozplodowa knurów;
- uwarunkowania odchovu prosiąt i warchlaków;
- wartość tuczna, rzeźna oraz jakość mięsa świń;
- dodatki paszowe w żywieniu świń;
- efektywność ekonomiczna produkcji trzody chlewnej;
- inne.

Obrazy sekcji rozpoczęto od prezentacji dwóch referatów: „Stan aktualny i proponowane zmiany w ocenie przyżyciowej świń w Polsce” – prof. dr hab. Marian Różycki (Instytut Zootechniki w Krakowie) i „Model wzrostu świń” – dr hab. Stanisława Raj (Instytut Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN im. Jana Kielanowskiego w Jabłonie). Po przerwie przedstawiono 6 prac naukowych (gwiazdkę umieszczono przy nazwisku osoby referującej).

J. Nowicki*, C. Klocek, J. Koczanowski – „Zależności pomiędzy wybranymi parametrami zachowania loch w okresie przedporodowym a rezultatami oproszenia”. Autorzy przeprowadzili obserwacje zachowania 12 loch rasy p.b.z. i mieszańców p.b.z. x w.b.p., w celu określenia zależności pomiędzy różnymi formami zachowania a uzyskanymi wynikami produkcyjnymi. Pod uwagę brano czas trwania fazy aktywności, częstotliwość zmian form zachowania, czas trwania zachowań nietypowych i zainteresowania ściółką, a także czas trwania porodu, liczbę prosiąt żywo i martwo urodzonych oraz wielkość strat prosiąt podczas odchovu. Najwyższą aktywność loch odnotowano w dobie porodu. Było to związane z próbami ścielenia gniazda. Stwierdzono dodatnie zależności pomiędzy czasem trwania aktywności w pierwszej i drugiej dobie przed porodem a liczbą prosiąt martwo urodzonych. Również współczynniki korelacji pomiędzy czasem trwania aktywności a liczbą prosiąt przygniecionych przez lochy oraz częstotliwością zmian form zachowania i liczbą prosiąt martwo urodzonych były dodatnie. Najdłuższy czas trwania stereotypii obserwowano w dobie porodu. Najwyższe dodatnie współczynniki korelacji pomiędzy czasem trwania stereotypii i liczbą prosiąt przygniecionych przez lochę stwierdzono w dobie porodu oraz w dniu poprzedzającym poród.

A. Walkiewicz, A. Kasprzyk, M. Babicz*, P. Kamyk – „Efekt oddziaływania cech tucznych i rzeźnych loszek na ich żywotną produktywność”. Badaniami objęto 369 loch oraz 1124 mioty rasy puławskiej, podzielone na 4 grupy w zależności od wartości tucznej lub rzeźnej: przyrostów dobowych – gr. I (401-500 g), gr. II (501-600 g), gr. III (601-700 g) i gr. IV (>700 g); grubości słoniny – gr. I (7,0-10,0 mm), gr. II (10,5-13,5 mm), gr. III (14,0-17,0 mm) i gr. IV (17,5-20,5 mm) oraz procentowej zawartości mięsa – gr. I (45,0-49,9%), gr. II (50,0-54,9%), gr. III (55,0-59,9%) i gr. IV (>60%). Analizę użytkowości rozplodowej przeprowadzono na podstawie następujących cech: liczby prosiąt żywo urodzonych w miocie, liczby prosiąt odchowywanych do 21. dnia życia, okresu międzymiotu oraz częstotliwości oprosień. Stwierdzono statystycznie istotne różnice w płodności loch w zależności od ich przyrostów dobowych. Najwyższą liczbę prosiąt uzyskano od loch, których przyrosty dobowe były wyższe niż 500 g. Pierwiastki mające grubszą słoninę (grupy III i IV), w porównaniu do loszek o niższych rezerwach energetycznych odłożonych w organizmie (poniżej 10 mm tkanki tłuszczowej), odchowywały średnio o 4,2% więcej prosiąt w miotach. Zawartość mięsa nie wywierała istotnego wpływu na cechy użytkowości rozplodowej loch.

A. Wysokińska*, S. Kondracki – „Częstość występowania zmian morfologicznych plemników w nasieniu knurów mieszańców duroc x pietrain i hampshire x pietrain oraz czysto rasowych knurów ras duroc, hampshire i pietrain w zależności od pory roku”. Badania przeprowadzono na 360 ejakulatach, pobranych metodą manualną od 30 knurów inseminacyjnych ras duroc, hampshire i pietrain oraz mieszańców duroc x pietrain i hampshire x pietrain. Ocenę morfologii plemników każdego knura przeprowadzono na podstawie badania mikroskopowego preparatów sporządzonych z 12 różnych ejakulatów pobieranych w odstępach jednego miesiąca. Z próbki każdego ejakulatu przygotowano preparat do badań mikroskopowych. Preparaty barwiono metodą bydgoską. W każdym preparacie oceniano budowę morfologiczną 500 plemników, ze wskazaniem liczby plemników o prawidłowej budowie i morfologicznie zmienionych, wyróżniając formy ze zmianami głównymi i podrzędnymi. Wykazano, że pora roku w niewielkim stopniu wpływa na częstość występowania poszczególnych form morfologicznych plemników. W okresie zimy i wiosny (od grudnia do kwietnia) w nasieniu było nieco więcej plemników o prawidłowej budowie morfologicznej niż w okresie lata. Mieszańce zdają się wykazywać mniejszą wrażliwość na zmiany sezonowe niż knury ras duroc i pietrain.

J. Owsiany*, B. Fiałkowska, M. Kawęcka, R. Czarnecki, B. Matysiak – „Porównanie cech wartości rozrodowej knurów linii 990 urodzonych w sezonie wiosennym i jesiennym”. W dotychczasowej ocenie przydatności rozplodowej młodych knurów, kwalifikowanych do dalszej hodowli, nie wykorzystuje się wpływu czynnika, jakim jest pora roku ich urodzenia i odchovu. Stąd też podstawowym celem badań była analiza wpływu tego czynnika na wielkość jąder knurów, aktywność płciową oraz cechy ilościowe i jakościowe nasienia. Analizą objęto 90 półrocznych knurów linii 990, pochodzących z fermy trzody chlewnej COH w Pawłowicach, z których połowa (45 osobników) urodziła się w maju, a pozostałe na przełomie października i listopada. Na podstawie przeprowadzonych analiz statystycznych można stwierdzić, że młode knury urodzone wiosną (maj), a odchowywane w miesiącach letnich i rozpoczynające użytkowanie rozplodowe jesienią (listopad), w porównaniu z knurami urodzonymi jesienią (listopad, paź-

Fot. 2. Prof. Janusz Falkowski prowadzi obrady Sekcji Chowu i Hodowli Trzody Chlewnej (fot. K. Karpiesiuk)

dziernik), a odchowywanymi zimą i rozpoczynającymi użytkowanie rozplodowe wiosną charakteryzowały się statystycznie istotnie większymi jądrami, większą aktywnością płciową i lepszymi wskaźnikami ilościowymi i jakościowymi nasienia. Uzyskane rezultaty sugerują, że atawizm związany z sezonowością rozrodu, obserwowany u dzików, może w dalszym ciągu oddziaływać na przebieg intensywności procesów rozrodczych u knurów syntetycznej linii 990, wytworzonej na bazie sześciu współczesnych ras świń.

A. Mucha*, M. Różycki – „Zależności między wartością rzeźną świń szacowaną przyżyciowo i poubojowo”. Współczynniki korelacji prostej między pomiarami wykonywanymi przyżyciowo i po uboju oszacowano dla 50 loszek w wieku 210 dni. Między pomiarami grubości słoniny wykonywanymi w różnych punktach ciała korelacje kształtowały się od $r=0,481$ do $r=0,688$. Najniżej skorelowany był pomiar słoniny w punkcie P3 z pomiarem nad łopatką, najwyżej natomiast pomiary w punktach P2 z I pomiarem słoniny na krzyżu. Współzależności pomiędzy poszczególnymi przyżyciowymi pomiarami grubości słoniny a procentową zawartością mięsa w tuszy po uboju wahały się od $r=-0,482$ (punkt P3) do $r=-0,550$ (punkt P4), natomiast pomiędzy poubojowymi pomiarami grubości słoniny a procentem mięsa w tuszy po uboju wynosiły od $r=-0,578$ (nad łopatką) do $r=-0,720$ (na krzyżu II). Na podstawie przeprowadzonych badań można wnioskować, że lepiej prognozować umięśnienie tuszy na podstawie pomiarów grubości słoniny za ostatnim zębem, niż pomiarów w części dogłowej czy doogonowej ciała.

E. Bancewicz, R. Jędrzycko, A. Jarczyk*, A. Szymańska – „Zanieczyszczenia pasz i ich komponentów mikotoksynami w latach 2002-2003”. W Laboratorium Diagnostyki Weterynaryjnej w Olsztynie wykonano analizy 590 próbek pasz pełnoporcjowych i zbóż z terenu całego kraju, pochodzących z lat 2002-2003. W próbach oceniano zawartość ochratoksyny A (OTA), zearalenonu (ZEN), deoksyniwalenolu (DON) i aflatoksyny ogółem (Af T). Tylko 36,7% próbek nie zawierało mikotoksyn, 1,3% zawierało cztery mikotoksyny, 8,3% – trzy, 24,9% – dwie, a 38,8% – jedną mikotoksynę. Średnie stężenia OTA i Af T nie były wysokie. Stężenia ZEN w 2002 i 2003 roku wynosiły odpowiednio 122,3 i 36,7 $\mu\text{g}/\text{kg}$ ($P \leq 0,01$). W 2003 r. zboża i mieszanki zawierały 4-krotnie więcej DON niż w roku 2002. Rok 2003 był w okresie żniw gorący i suchy. Najwyższe stężenia ZEN notowano w I kwartałach analizo-

wanych lat ($P \leq 0,05$). Największe stwierdzone stężenia wynosiły: ZEN – 4074, DON – 825, OTA – 119 i Af T – 10 $\mu\text{g}/\text{kg}$.

Jak widać, przedstawione prace były tematycznie związane z różnymi zagadnieniami chowu i hodowli świń. Wszystkie prezentacje były interesująco przygotowane, z wykorzystaniem środków audiowizualnych. Ożywiona dyskusja nad referatami i pracami świadczy o aktualności wybranej tematyki i dużym zaangażowaniu uczestników obrad.

W obradach Sekcji uczestniczyły 63 osoby, reprezentujące wszystkie krajowe ośrodki akademickie oraz instytuty naukowe. Najmłodszymi uczestnikami byli studenci i doktoranci, a najstarszym – prof. Mieczysław Ratajszczak, emerytowany profesor Akademii Rolniczej w Poznaniu, wieloletni kierownik Katedry Hodowli Trzody Chlewnej tamtejszej uczelni. Prof. Ratajszczak tak jak dawniej, w czasach swojej pełnej aktywności zawodowej, po każdym wystąpieniu zgłaszał swoje uwagi, wątpliwości i zapytania, czym znakomicie ożywił posiedzenie i przyczynił się do bardziej twórczego przebiegu całości obrad.

Zarząd Sekcji w obecnej kadencji tworzą: prof. dr hab. Janusz Falkowski (UWM w Olsztynie) – przewodniczący, prof. dr hab. Wojciech Kapelański (ATR w Bydgoszczy) i prof. dr hab. Władysław Migdał (AR w Krakowie) – członkowie oraz dr inż. Dorota Bugnacka (UWM w Olsztynie) – sekretarz. (Janusz Falkowski)

SEKCJA CHOWU I HODOWLI OWIEC I KÓZ

Zeszyt Naukowy Przeglądu Hodowlanego nr 72 (3) „Chów i Hodowla Owiec i Kóz”, wydany z okazji 69. Zjazdu Naukowego PTZ w Siedlcach, zawiera łącznie 23 prace naukowe, w tym 15 dotyczących owiec i 8 – kóz. Prace dotyczą zagadnień genetycznych, badań nad rozrodem, użytkowaniem i żywieniem tych dwóch gatunków zwierząt.

Obrady w Sekcji poprzedzone zostały uroczystym spotkaniem członków i sympatyków PTZ oraz władz wydziałowych Akademii Podlaskiej z dwoma pracownikami odchodzącymi w bieżącym roku na emeryturę: prof. dr hab. Wiesławem Szeliągą i prof. dr hab. Wiesławem Szczepańskim. Dziekan Wydziału Rolniczego AP prof. dr hab. Bogumił Leszczyński podkreślił zasługi prof. W. Szeliği, który jako już doświadczony pracownik nauki od samego początku tworzył i organizował kierunek zootechniczny w AP w Siedlcach. Prof. dr hab. Barbara Klocek, dyrektor Instytutu Bioinżynierii i Hodowli Zwierząt AP, omówiła przebieg pracy Profesora Szeliği, podkreślając jego wkład w kształcenie kadry i w rozwój owczarstwa w regionie Podlasia. Również pracownicy Katedry Hodowli Owiec i Kóz, którą organizował i przez wiele lat kierował prof. Szeliğa, serdecznie podziękowali jubilatowi za długoletnią współpracę, z prośbą o dalsze korzystanie z jego doświadczeń naukowych i praktycznych.

Przewodnicząca Sekcji Chowu i Hodowli Owiec i Kóz PTZ – prof. dr hab. Czesława Lipecka podkreśliła, że zarówno prof. W. Szeliğa, jak i prof. W. Szczepański to dociekliwi badacze i nauczyciele akademicki, którzy wnieśli duży wkład pracy na własnych uczelniach i przyczynili się do rozwoju owczarstwa polskiego. W środowisku, w którym pracowali obaj Panowie, starali się podkreślać rangę i znaczenie w naukach zootechnicznych Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego.

Fot. 3. Uroczyste spotkanie członków Sekcji Chowu i Hodowli Owiec i Kóz

Przez wiele lat organizowali pracę i byli przewodniczącymi Kół PTZ na własnych uczelniach, a także członkami Zarządu Głównego PTZ. Za ich wieloletni trud i wysiłek należy im się pełne uznanie i podziękowanie.

W drugiej części obrad Sekcji, której przewodniczyli prof. W. Szeliga i prof. T. Gruszecki, przedstawiono wyniki badań 8 prac naukowych o następującej tematyce: P. Krzyścin – „Antygenowe markery immunoglobulin jako wskaźnik fizjologicznych niedoborów przeciwciał u jagniąt”; D. Piwczyński, B. Kowaliszyn, S. Mroczkowski, M. Włodarczak – „Parametry genetyczne cech reprodukcyjnych owiec rasy merynos polski oszacowane z wykorzystaniem różnych modeli liniowych”; B. Patkowska-Sokoła, R. Bodkowski, A. Chabros – „Zawartość L-karnityny w mleku i mięsie różnych przeżuwaczy”; B. Borys – „Wpływ stosowania pełnotłustych nasion rzepaku i lnu w żywieniu dojnych owiec na ilość i jakość produkowanego mleka i sera twarogowego”; E. Grześkowiak, J. Strzelecki, B. Borys, A. Borys, K. Borzuta, D. Lisiak – „Wpływ stosowania nasion rzepaku i lnu w tuczu jagniąt na uzysk wyrębów i mięsa kulinarnego oraz wybrane parametry jakości mięsa”; W. Szczepański, E. Formańska, S. Czarniawska-Zajac – „Wpływ dodatku Caromix® w żywieniu owiec na wybrane wskaźniki krwi i efekty rozrodu maciorem”; M. Stanisz, M. Pietrzak, A. Gut – „Jakość mięsa koziołków mieszańców z udziałem 50% i 75% genów rasy burskiej”; E. Bombik, A. Bombik, L. Saba – „Zmienność zawartości składników mineralnych w mleku kóz”.

Następnie, po zaznajomieniu się z treścią i formą prezentowanych 15 posterów, przewodniczący obrad otworzył dyskusję, która nie ograniczała się ściśle do zagadnień i formy przedstawionych wyników, ale zahaczała o ogólne problemy owczarstwa i koźlarstwa polskiego oraz aktualne badania prowadzone na tych gatunkach zwierząt. Najszerszą dyskusję, ze względów poznawczych i ekonomicznych, wzbudził problem przedstawiony przez dr P. Krzyścina, dotyczący wykorzystania markerów antygenowych klasy IgG do określania stanów hipogammaglobulinemii fizjologicznej u jagniąt w pierwszych miesiącach odchovu. Badania te wskazują, że pourodzeniowym procesom adaptacji i wzrostu jagniąt często towarzyszy nasilenie zachorowań i znaczna śmiertelność. Noworodek nie posiada wrodzonych mechanizmów obronnych, chroniony jest biernie poprzez immunoglobuliny zawarte w sianie, które szybko ulegają redukcji. Uruchomienie własnych mechanizmów obronnych decyduje o życiu jagnię-

Fot. 4. Prof. Czesława Lipecka składa gratulacje prof. Wiesławowi Szczepańskiemu

cia. Zdaniem większości dyskutantów, aby zmniejszyć straty potomstwa w okresie postnatalnym, problem odporności jagniąt powinien być w większym stopniu uwzględniany w badaniach.

Duże zainteresowanie i dyskusję wzbudziła praca przedstawiona przez prof. dr hab. B. Patkowską-Sokołę na temat L-karnityny. Badania te w literaturze polskiej stanowią pewne *novum* i nie tylko wzbogacają wiedzę w zakresie zawartości tej substancji w mleku i mięsie owczym i kozim, ale produkty te stanowią dobre źródło L-karnityny w diecie pokarmowej człowieka i wpływają korzystnie na jego zdrowie.

W dalszej części dyskusji poruszono problem zwiększenia zawartości składników funkcjonalnych w mleku owczym i jego produktach finalnych, a także mięsie jagniąt. Z tego zakresu na sesji przedstawiono dwie prace (z ZZZ Kołuda Wielka i z Instytutu Przemysłu Mięsno-Tłuszczowego w Bydgoszczy), udowadniając w nich korzystną modyfikację czynników prozdrowotnych uzyskaną drogą żywienia owiec i jagniąt nasionami rzepaku i lnu. W trakcie dyskusji podkreślono, że istotnie powiązanie pomiędzy ilością energii i nasyconych kwasów tłuszczowych zawartych w żywności a liczbą przypadków chorób związanych z układem krążenia. Według dyskutantów możliwości modyfikowania wzajemnych proporcji oraz ilości kwasów tłuszczowych zawartych w paszy stwarzają dużą nadzieję na poprawę wzrostu jagniąt i jakości uzyskiwanej tkanki mięśniowej. W badaniach tych należy szczególną uwagę zwrócić na sprzężone dieny kwasu linolowego (SKL). Wiele badań wskazuje na to, że produkty o wyższej zawartości SKL zyskują status żywności funkcjonalnej.

Reasumując fragmenty dyskusji, której podstawą były wyniki prac referowanych oraz przedstawione postery, uczestnicy sesji stwierdzili, że w owczarstwie polskim jest jeszcze wiele zagadnień, które w dalszej pracy badawczej i hodowlanej powinny być uwzględnione. Dyskusja nad zamieszczonymi w Zeszytach Naukowych Przeglądu Hodowlanego pracami była również pretekstem do rozważań nad obecnym i przyszłym stanem hodowli owiec i kóz w kraju. Uznano, że w obecnej sytuacji ważnym problemem w hodowli tych dwóch gatunków zwierząt jest ekonomika produkcji mleka i mięsa, opartej na tanich paszach gospodarskich, decydująca o dochodowości.

Na koniec obrad wiceprezydent Komisji Produkcji Owiec i Kóz EAAP prof. dr hab. R. Niżnikowski omówił tematykę badawczą przedstawioną na 55. Zjeździe Europejskiej Fede-

racji Zootechnicznej, który odbył się 5-9 września br. w Bled (Słowenia). Podkreślił on małą aktywność polskich naukowców na tym Zjeździe, równocześnie zachęcając do udziału w kolejnym Zjeździe tej Federacji, który odbędzie się 5-8 czerwca 2005 roku w Uppsali (Szwecja), aby nasze badania były bardziej widoczne na forum europejskim. (Czesława Lipecka)

SEKCJA CHOWU I HODOWLI DROBIU

Pierwsza część obrad Sekcji Chovu i Hodowli Drobiu PTZ – XVI Sesja Naukowa Polskiego Oddziału Światowego Stowarzyszenia Wiedzy Drobiarskiej (WPSA), poświęcona została jubileuszowi sześciu wybitnych uczonych z zakresu drobiarstwa: prof. dr hab. Bronisławy Chełmońskiej z Zakładu Hodowli Drobiu Akademii Rolniczej we Wrocławiu, prof. dr hab. Teresy Smolińskiej z Katedry Technologii Surowców Zwierzęcych Akademii Rolniczej we Wrocławiu, prof. dr hab. Romana Bochno z Katedry Metod Hodowlanych i Doświadczalnictwa Zootechnicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, prof. dr hab. Andrzeja Farugi z Katedry Drobiarstwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, prof. dr hab. dr h.c. Adama Mazanowskiego z Katedry Hodowli Drobiu Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy oraz prof. dr hab. dr h.c. Stanisława Wężyka z Działu Genetyki i Hodowli Zwierząt Instytutu Zootechniki w Krakowie. Okolicznościowe referaty – laudacje na cześć swoich Nauczycieli wygłosili: dr hab. Ewa Łukaszewicz (AR Wrocław), prof. dr hab. Tadeusz Trziszka (AR Wrocław), prof. dr hab. Kazimierz Wawro (UWM Olsztyn), prof. dr hab. Jan Jankowski (UWM Olsztyn), prof. dr hab. Helena Kontecka (AR Poznań) oraz doc. dr hab. Katarzyna Cywa-Benko (IZ Kraków). Dostojni Jubilaci otrzymali z rąk Przewodniczącego Zarządu Polskiego Oddziału WPSA – prof. dr hab. Andrzeja Rutkowskiego – tytuły Honorowych Członków tej organizacji. Były także życzenia i gratulacje od Przewodniczącej Komitetu Nauk Zootechnicznych PAN – prof. dr hab. Doroty Jamroz, a także od Krajowej Izby Producentów Drobiu i Pasz reprezentowanej przez doc. dr hab. Henryka Malca. Do gratulacji dołączyło się wiele instytucji naukowych, jak również uczestnicy Zjazdu.

W drugiej części obrad prof. dr hab. Stefania Smulikowska (IFIŻZ PAN w Jabłonie) wygłosiła referat plenarny dotyczący zagadnień związanych z normowaniem pasz dla drobiu. Ponadto zaprezentowano pięć doniesień ustnych.

Zespół prof. dr hab. A. Rutkowskiego (AR Poznań) przedstawił wyniki badań nad alternatywą dla antybiotyku paszowego w żywieniu kurcząt brojlerów. Wykazano, że zastosowane zamienniki mogą być alternatywą dla flavomycyny.

Zależności między ultrastrukturą skorupy jaj a wylęgowością emu dotyczył komunikat naukowy przygotowany przez zespół dr hab. D. Szczerbińskiej (AR Szczecin). Zwrócono uwagę na znaczącą rolę szerokości gąbczastej warstwy skorupy jaja w procesach respiracyjnych końcowej fazy embryogenezy.

Zagadnienia związane z wylęgowością indyków były przedmiotem badań, których wyniki zaprezentowane zostały przez dr. K. Kozłowskiego (UWM Olsztyn). Stwierdzono, że w kolejnych znoszonych jajach zmniejsza się liczba plemników penetrujących wewnętrzną błonę żółtkową.

Kolejne dwa ustne doniesienia dotyczyły genetyki. Polimorfizm bloków heterochromatyny konstytutywnej był przedmiotem badań prowadzonych przez zespół prof. dr hab. E. Smalec (AP Siedlce). O ile prace z tego zakresu dotyczące ssaków nie są rzadkością, tak u ptaków, a szczególnie drobiu wodnego niewiele jest tego typu badań. Autorzy zaobserwowali 22 bloki heterochromatynowe.

Prof. dr hab. M. Bednarczyk (ATR Bydgoszcz) przedstawił wyniki badań nad ekspresją genów cech jakościowych u chimer kur dwóch znacznie różniących się ras – aracuana i zielononóżka kuropatwiana. Chimery tworzone w wyniku iniekcji komórek blastodermalnych, izolowanych z tarczek zarodkowych dawców będących w X stadium rozwoju embrionalnego, do jamy podzarodkowej biorców będących w tym samym wieku.

Wyniki wielu badań zaprezentowano w sesji posterowej. Dotyczyły one następujących zagadnień: anatomii i fizjologii (7 komunikatów), genetyki i hodowli (6 komunikatów), rozrodu (2 komunikaty), żywienia (6 komunikatów), użytkowania (6 komunikatów), jakości produktów (8 komunikatów). Streszczenia (w języku polskim i angielskim) wszystkich doniesień opublikowane zostały w Materiałach konferencyjnych, wydanych przez Polski Oddział WPSA. Część doniesień opublikowano w formie rozpraw naukowych w Zeszytach Naukowych Przeglądu Hodowlanego 72 (4). (Tomasz Szwaczkowski)

SEKCJA CHOWU I HODOWLI KONI

Obrady Sekcji Chovu i Hodowli Koni rozpoczęły się od bardzo smutnej wiadomości o śmierci jednego z najwybitniejszych hodowców koni czystej krwi arabskiej, dyrektora SK Michałów, Pana Ignacego Jaworowskiego. Jeszcze tak niedawno w stadninie odbyła się podniosła uroczystość nadania i wręczenia Panu Jaworowskiemu tytułu *doctora honoris causa* AR w Krakowie, a tu taka niespodziewana i przykra informacja. Po uczczeniu chwilą ciszy pamięci tego wielkiego hodowcy, prof. Krystyna Chmiel w kilku słowach wspomniała tę wybitną postać.

Obrady Sekcji toczyły się według nowej konwencji. Zarząd Sekcji wyszedł z założenia, że możliwość długiej dyskusji nad nurtującymi nasze środowisko problemami będzie bardziej przydatna niż pospieszne prezentacje zgłoszonych prac i tak zebranych w Zeszytach Naukowym Przeglądu Hodowlanego nr 72 (5) „Chów i Hodowla Koni” (PTZ, Warszawa 2004). Sekcja obradowała w dwu częściach, w pierwszej dotyczącej tematycznych referatów oraz w drugiej – posterowej, na której zostały zaprezentowane zgłoszone prace naukowe.

Po rozpoczęciu obrad prof. Ryszard Pikuła poprosił o przewodniczenie w części referatowej prof. Ewalda Sasimowskiego. W tej części obrad wysłuchaliśmy trzech referatów. Pierwszy, pt. „Kierunki i tendencje w hodowli koni w Polsce oraz możliwość praktycznego wykorzystania badań naukowych w pracy hodowlanej”, wygłosił prof. dr hab. Ryszard Pikuła. Temat tego wystąpienia był efektem refleksji po Zjeździe ubiegłorocznym, w którym całkowity brak przedstawicieli hodowli świadczył albo o braku zainteresowania hodowców wynikami badań naukowych wykonywanych na koniach, albo o nieprzydatności naszych badań dla hodowli. Wydaje się, że, jak zwykle, prawda leży pośrodku i należy dążyć, żeby oba te środowiska wreszcie doszły do pewnego konsensusu.

Nawoływał do tego końcowy wniosek z wystąpienia, żeby utworzyć Radę Naukową, działającą przy Zarządzie Polskiego Związku Hodowców Koni, która by koordynowała tematykę badań zgodnie z zapotrzebowaniem praktyków.

W pierwszej części wystąpienia prof. Pikula przedstawił obecny stan polskiej hodowli koni i zmiany, jakie wystąpiły w latach 2000-2003. Zmiany te były nie tylko ilościowe (zmniejszenie liczebności pogłowia, które wynosi obecnie ok. 350 tys. koni), lecz i jakościowe (większy procentowy udział koni zarodowych, zwiększająca się liczba opisów źrebiąt, zwłaszcza od klaczy zarodowych itd.). W chwili obecnej przed hodowlą stoją nowe wyzwania, np. malejąca populacja koni półkrwi ras rodzimych stworzyła konieczność zaliczenia rasy śląskiej i małopolskiej do ras zagrożonych. Padło również szereg pytań dotyczących dalszych losów hodowli koni w Polsce oraz roli nauki w jej kształtowaniu. Wydaje się, że środowisko naukowe jest zbyt mało aktywne w realizacji badań, o czym świadczy liczba przyznanych grantów KBN.

Aktualna tematyka badań przedstawionych w czasie sesji hodowli koni EAAP w 2004 roku w Bled (Słowenia) była referowana przez dr Dorotę Lewczuk. Autorka omówiła skrótowo prace badawcze przedstawione na tym europejskim zjeździe, z których wyraźnie wynika, że nastąpił szczególnie szybki rozwój badań związanych z genetyką molekularną i możliwością wykorzystania ich w hodowli koni. Pani doktor poinformowała, że działają trzy grupy robocze: Interstallion – zajmująca się ujednoczeniem kryteriów i metod szacowania wartości hodowlanej ogierów wykorzystywanych w hodowlach zrzeszonych w Światowej Federacji Hodowców Koni Sportowych oraz grupy zajmujące się badaniami nad żywieniem koni i behawioryzmem koni.

Trzeci referat dotyczył hodowli i produkcji koni sportowych w Europie. Ten aktualny i bardzo ciekawy problem przedstawił prof. Sławomir Pietrzak. Profesor szeroko omówił działalność Światowej Federacji Hodowców Koni Sportowych (WBFSH), która zrzesza 55 członków – najważniejszych hodowli, ksiąg, ras koni sportowych. Zapoznał zgromadzonych z metodami selekcji prowadzonymi w najważniejszych ośrodkach hodowlanych i funkcjonowaniem programu Interstallion, którego naczelnym zadaniem jest międzynarodowa wymiana informacji na temat pochodzenia i wartości genetycznej koni. Przedstawił dane liczbowe, rankingi ras koni i reproduktorów, które odnoszą największe sukcesy w sporcie konnym.

Po ostatnim referacie odbyła się dyskusja, która dotyczyła głównie polskiej hodowli koni, padło wiele pytań do Pani Eweliny Cześniak z PZH, co wyraźnie świadczy o potrzebie częstszych kontaktów naszych środowisk.

Sesję posterową poprowadził prof. Marian Kaproń, w czasie której uczestnicy mogli na plakatach zapoznać się pracami zebranymi w Zeszytach Naukowym Przeglądu Hodowlanego. Przedstawiono w nim 33 prace zebrane w trzech podrozdziałach. W ramach „Hodowli i genetyki koni” przedstawiono 7 prac, dotyczących zarówno tzw. genetyki populacji koni, w tym współczynników odziedziczalności cech z prób dzielności, oceny wartości hodowlanej ogierów na podstawie wartości ich potomstwa startującego w WKKW, parametrów genetycznych cech wyścigowych koni pełnej krwi angielskiej i czystej krwi arabskiej, jak i charakterystyki markerów genetycznych w zależności od rasy koni i przynależności do tzw. linii sportowych. Wydaje się, że prace te, oprócz aspektu poznawczego, mają dużą przydatność w pracy hodowlanej, szko-

da, że tak niewiele prac dotyczyło szacowania wartości hodowlanej ogierów i klaczy.

W ramach „Użytkowania koni” przedstawiono największą liczbę – 17 prac. Ciekawe były prace dotyczące czynników (np. typu przeszkody), wpływających na parametry skoku luzem i ich powtarzalność oraz cech pokroju na wydolność ruchową ogierów półkrwi. Wiele prac dotyczyło zależności między wybranymi parametrami fizjologicznymi a jakością skoku, wydolnością ruchową czy stopniem zaawansowania treningowego. Analizowano i porównano wartości użytkowe koni (próby dzielności, sport jeździecki) w zależności od ich rasy.

Dwie prace odniosły się do przewodniego tematu 69. Zjazdu i dotyczyły użytkowania rzeźnego koni, w tym współzależności i wpływu przyżyciowych cech koni na ich poubojową wydajność rzeźną.

Osiem prac przedstawiono w podrozdziale „Biologia i biotechnika rozrodu koni”. W większości z nich zajmowano się określeniem wskaźników rozrodu i czynników wpływających na ich wielkość, prace te dotyczyły koni pełnej krwi angielskiej, huculów i koników polskich. Ciekawe były prace nad wpływem wybranych czynników na skład i jakość mleka klaczy arabskich, a w efekcie – na tempo wzrostu ich źrebiąt.

Podsumowując Zeszyt „Chów i Hodowla Koni” nie sposób oprzeć się wrażeniu, że 3-punktowa „wycena” prac publikowanych w tym wydawnictwie nie sprzyja „kształtowaniu jakości” Zeszytu. Wydaje się, że podniesienie rangi tego wydawnictwa mobilizowałoby autorów do przygotowywania ambitniejszych prac, a recenzentom pozwoliło poprzez obiektywne merytoryczne oceny w wyraźniejszy sposób wpłynąć na wartość naukową publikacji.

Wrażenia ogólne po obradach Sekcji są pozytywne. Nasze obrady zostały zaszczycone obecnością wielce zasłużonych profesorów, będących już na emeryturze, jak prof. Ewald Sasimowski i prof. Jan Załuska. Cieszy fakt wielopokoleniowości uczestników obrad, młodzi mają okazję spotkać się z „legendami” polskiej nauki, a Panowie profesorowie zapoznać się z aktualną tematyką badań. Miło nam było gościć przedstawiciela praktycznej hodowli, oddelegowaną przez biuro PZH Panią Ewelinę Cześniak. Jedna jaskółka wiosny nie czyni, ale i tak był to wyraźny postęp w stosunku do Zjazdu poprzedniego. Obiecuję, że jest to moja ostatnia uwaga na temat współpracy Sekcji Chówu i Hodowli Koni PTZ z PZH i nie będę już więcej zanudzał Państwa tym problemem.

Ożywiona dyskusja zarówno wokół referatów tematycznych, jak i aktualnych problemów związanych z hodowlą koni świadczy o dużym, przynajmniej emocjonalnym zaangażowaniu naszego środowiska w sprawy hodowlane, budzi natomiast niepokój brak dyskusji nad przedstawionymi posterami. Czyżbyśmy jak tzw. stare konie tak się znali na wskroś, że nic nie jest w stanie wzbudzić naszego zainteresowania i skłonić do polemiki? Obrady Sekcji zakończyły się bardzo miłym akcentem, gdyż zostaliśmy po staropolsku ugoszczeni przez Zakład Hodowli Koni Akademii Podlaskiej, w trakcie czego prof. Sasimowski zapoznał nas z działalnością Stowarzyszenia Użytkowników i Przyjaciół Koni Roboczych oraz Konnych Producentów Zdrowej Żywności, a także zaprezentował możliwości wykorzystania roboczego koni z użyciem współczesnych maszyn konnych.

69 Zjazd PTZ przeszedł do historii, myślami musimy już być przy kolejnym, jubileuszowym Zjeździe w 2005 roku we Wrocławiu. (Ryszard Pikula)

SEKCJA CHOWU I HODOWLI ZWIERZĄT FUTERKOWYCH

W obradach Sekcji Chovu i Hodowli Zwierząt Futerkowych uczestniczyło 30 osób. W Zeszytach Naukowych Przeglądu Hodowlanego nr 72 (6) opublikowano 22 prace. Wszystkie były zaprezentowane podczas obrad Sekcji. Tematyka wystąpień była różnorodna, przedstawiono bowiem prace z zakresu hodowli i użytkowania zwierząt zarówno mięsożernych (lisów polarnych i pospolitych, norek, jenotów), jak i roślinożernych (szynszyli, królików, nutrii).

Prezentowane prace dotyczyły następujących grup tematycznych: analizy cech reprodukcyjnych u zwierząt futerkowych (7 prac); analizy jakości okrywy włosowej i czynników wpływających na okrywę (5); fizjologii i ochrony zdrowia zwierząt (5); problematyki ekonomicznej oraz innych (5).

Podczas obrad Sekcji prezentowane prace dotyczące analizy czynników wpływających na wyniki rozrodu zwierząt obejmowały takie gatunki, jak: norki, lisy, jenoty, szynszyle i króliki. Problematyka poziomu cech funkcjonalnych norek była przedmiotem badań Iwony Rozempolskiej-Rucińskiej i Grażyny Jeżewskiej (AR w Lublinie). Podsumowując wyniki badań autorzy za najważniejszy wniosek uznali to, że powtórne krycie samic norek wpływa na zmniejszenie udziału samic jałowych. Nie stwierdzono natomiast istotnych różnic w poziomie cech u samic przy dwu- lub trzykrotnym kryciu. Z kolei w pracy Stanisława Sochy (wsp. Dorota Kołodziejczyk, Aldona Gontarz, Ewa Tomczuk) z Akademii Podlaskiej analizowano wpływ terminu wykotu oraz wieku samic na wyniki rozrodu u lisów polarnych. Mioty pochodzące z wcześniejszych wykotów były liczniejsze, natomiast średnia liczba szceniąt urodzonych i odchowanych była wyraźnie niższa u samic jednorocznych i sześciolletnich.

Analiza cech reprodukcyjnych szynszyli była przedmiotem badań, które zaprezentowano w dwóch pracach: Danuty Dzierżanowskiej-Góryń z SGGW oraz Roberta Bracha i Józefa Bieńka z AR w Krakowie. Z kolei Piotr Niedbała i Olga Szeleszczuk, również z AR w Krakowie, przedstawili bardzo interesującą pracę pt. „Makroskopowa i mikroskopowa ocena świeżo pozyskiwanego nasienia jenotów hodowlanych”.

Wśród prac analizujących jakość okrywy i czynników wpływających na nią bardzo interesujące wyniki badań przedstawił Marian Brzozowski z SGGW (wsp. Danuta Dzierżanowska-Góryń, Ewa Zakrzewska-Czarnogórska, Robert Głogowski). Na podstawie uzyskanych wyników stwierdzili oni, że zastosowanie w żywieniu lisów pospolitych dodatków preparatów enzymatycznych (α -amylazy, β -glukanazy, ksylanazy), przy stosowaniu tradycyjnego żywienia, nie wpłynęło na poprawę przyrostów masy ciała, wielkości zwierząt i jakości okrywy włosowej u lisów. Z kolei w badaniach Andrzeja Gugółka, Manfreda Oskara Lorka, Wojciecha Zabłockiego i Arety Hartman z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego udowodniono, że inny preparat probiotyczny (Toyoceryna) spowodował poprawę parametrów jakości okrywy włosowej lisów polarnych, zarówno w okresie oceny przyżyciowej jak i poubojowej.

Warte odnotowania są wyniki dwóch prac z zakresu analizy wskaźników krwi, przedstawione przez zespół Hanny Bis-

-Wencel (wsp. Leon Saba, Antoni Kopczewski, Beata Likos-Grzesiak, Monika Pyzik-Molęda, Mirosław i Olga Ondrašovič). Autorzy stwierdzili, że zastosowanie antyutleniacza i konserwantu w karmie wysokoenergetycznej u norek nie wywołało negatywnych skutków, a także (w drugiej pracy), że liczba krwinek białych była niższa u zwierząt, które otrzymywały dodatek antyutleniacza i konserwantów. Z kolei zespół autorów pod kierownictwem Bożeny Nowakowicz-Dębek przedstawił dwie prace. Pierwsza dotyczyła analizy wpływu zanieczyszczenia powietrza na wybrane wskaźniki hemolityczne lisów polarnych (wsp. Leon Saba, Zbigniew Grądzki, Anna Ziętek, Hanna Bis-Wencel); druga praca dotyczyła emisji odorów w fermie króliczej (wsp. Leon Saba, Leszek Gacek, Adam Lasek, Olga Ondrašovič).

Bardzo interesujące były dwie prace prezentowane przez zespół pracowników z Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy. Autorzy (Jacek Zawisłak, Bogusz Łaski, Stanisław Kubacki) na podstawie bardzo obszernej analizy stwierdzili, że w ostatnim okresie doszło do zmniejszenia się stanu samic stada podstawowego lisów i norek w okręgu bydgoskim. Jednocześnie zaobserwowano wzrost liczby urodzonych i odchowanych szceniąt u lisów polarnych i pospolitych, natomiast zmniejszenie się tych parametrów u norek. W drugiej pracy autorstwa Stanisława Kubackiego, Romana Horoszczuka i Pawła Kubackiego zostały poddane analizie

Fot. 5. Członkowie Sekcji Chovu i Hodowli Zwierząt Futerkowych (fot. J. Zawisłak)

wyniki sprzedaży aukcyjnej skór lisów polarnych niebieskich w sezonie 2001/2002. Autorzy stwierdzili między innymi, że w ostatnim okresie poprawie uległa jakość polskich skór oferowanych w niższych gatunkach, niestety w dalszym ciągu brak wyraźnej poprawy jakości skór lisów polarnych w najlepszych gatunkach (SR i S) – oczywiście porównując średnie ceny skór na aukcjach, głównie fińskich. Wymaga to w dalszym ciągu właściwego ukierunkowania i intensyfikacji pracy hodowlanej.

Na ważny problem, związany ze wzrastającymi wadami uzębienia szynszyli i możliwościami wczesnej diagnozy tych wad, zwróciła uwagę Małgorzata Sulik (wsp. Beata Seremak, Zbigniew Muszczyński, Michał Wachowiak) z AR w Szczecinie.

Z kolei na nowe możliwości użytkowania szynszyli w chowie domowym oraz amatorskim, a także na korzyści ekonomiczne tej działalności, wskazał prof. Bogusław Barabas z AR w Krakowie. Okazuje się, że coraz więcej szynszyli jest utrzymywanych amatorsko, jest to zatem kolejny kierunek użytkowania tych zwierząt, korzyści dla hodowców z tej racji są znaczące.

Wśród prezentowanych prac były również prace spoza typowego kręgu hodowli i użytkowania zwierząt futerkowych, tym niemniej łączących się z problematyką badawczą Sekcji.

Leszek Drozd i Monika Król z AR w Lublinie przedstawili pracę pt. „Wpływ przechowywania mięsa zajęcy na skład chemiczny oraz udział kwasów tłuszczowych”, z kolei Aneta Ziemińska z SGGW zaprezentowała pracę pt. „Próba oceny charakteru współczesnej populacji polskiego owczarka nizinnego”.

Warto podkreślić, że wszystkie prezentowane prace wywoływały bardzo ożywioną dyskusję wśród uczestników, niejednokrotnie przerywaną z racji braku czasu i kontynuowaną w kularach. (Stanisław Socha)

Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego w kadencji 2001-2004

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego w kadencji 2001-2004 tworzyli następujące osoby:

- prezydium: prof. dr hab. Zygmunt Reklewski – prezes, prof. dr hab. Zygmunt Litwińczuk – wiceprezes, prof. dr hab. Roman Niżnikowski – wiceprezes, prof. dr hab. Henryk Grodzki – skarbnik, mgr Ewa Koralewska – zastępca skarbnika (zrezygnowała z funkcji 10 czerwca 2003 r.), prof. dr hab. Stanisław Kondracki – sekretarz;

- członkowie: prof. dr hab. Jan Szarek, prof. dr hab. Aleksander Dobicki, prof. dr hab. Henryk Geringer, prof. dr hab. Adam Gut, prof. dr hab. Wiesław Szczepański, prof. dr hab. Mirosław Pięta oraz zastępcy członków: prof. dr hab. Jędrzej Krupiński i prof. dr hab. Wiesław Szeliga.

Komisja Rewizyjna działała w składzie: prof. dr hab. Czesława Lipecka – przewodnicząca, członkowie – prof. dr hab. Hanna Czaja i dr Wilhelm Grzesiak, zastępcy członków – prof. dr hab. Alicja Dańczak i dr Justyna Żychlińska.

Sąd Koleżeński: prof. dr hab. Bronisław Rak (przewodniczący), prof. dr hab. Józef Kulisiewicz, prof. dr hab. Tomasz Gruszecki, dr Barbara Orzechowska, dr Henryk Brzostowski.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 6 zebrań Prezydium Zarządu Głównego i 10 zebrań Zarządu Głównego.

Ważniejsze Uchwały organów statutowych Towarzystwa i inne decyzje:

- Na wniosek Komisji Rewizyjnej przyjęto sprawozdania merytoryczne i finansowe za rok 2001, 2002 i 2003.

- Na wniosek Komisji Rewizyjnej uchwalono, że 20% składek członkowskich zbieranych w Kołach PTZ oraz 50% nadwyżek finansowych uzyskiwanych z organizacji zjazdów ma być przekazywane na rzecz Zarządu Głównego.

- Przyznano 21 Odznak Honorowych PTZ: w 2002 roku 8 osobom (dr Alfred Dankowski, prof. dr hab. Andrzej Filisto-

wicz, prof. dr hab. Andrzej Frindt, prof. dr hab. Grażyna Jęzewska, prof. dr hab. Edmund Kozal, prof. dr hab. Alojzy Ramisz, dr Jadwiga Szado, prof. dr hab. Wiesław Szczepański), w 2003 roku 9 osobom (prof. dr hab. Stanisław Buraczewski, prof. dr hab. Hanna Czaja, dr Maria Czaplicka, prof. dr hab. Aleksander Dobicki, mgr inż. Stanisław Draus, prof. dr hab. Marian Kaproń, prof. dr hab. Jędrzej Krupiński, prof. dr hab. Dominik Mrówczyński, dr inż. Andrzej Rosiński), w 2004 roku 4 osobom (mgr inż. Henryk Dobryłko, prof. dr hab. Adam Gut, prof. dr hab. Ewa Świerczewska, mgr inż. Michał Włodarczak).

- Zaakceptowano 7 wniosków o przyznanie godności Członka Honorowego PTZ dla następujących osób: prof. dr hab. Andrzej Faruga, prof. dr hab. Wiesław Szczepański, prof. dr hab. Wiesław Szeliga, prof. dr hab. Stanisław Wężyk, prof. dr hab. Ryszard Ziemiński, prof. dr hab. Aleksandra Ziotecka oraz prof. dr hab. Krystyna Załuska (pośmiertnie).

- Postanowiono wystąpić do PAN z wnioskiem o zmianę zasad przyznawania Medalu Oczapowskiego tak, aby mogły być nim wyróżniane także wydziały uczelni rolniczych.

- Powołano nowy skład Rady Programowej „Przeglądu Hodowlanego”; zmodyfikowano treść miesięcznika poprzez drukowanie w każdym numerze 1-2 artykułów recenzowanych z pełnym spisem literatury.

- Powołano Komitet Naukowy „Zeszytów Naukowych Przeglądu Hodowlanego” w składzie: 5 członków stałych oraz Przewodniczący Sekcji, której materiały są drukowane w danym Zeszycie; zmieniono szatę graficzną i wymagania odnośnie druku w ZN PH (od nr 62).

- Zaproponowano, aby od 2005 roku „Zeszyty Naukowe Przeglądu Hodowlanego” zmieniły tytuł na „Roczniki Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego”.

- Przyjęto 70 nowych członków PTZ: w 2002 roku – 23 osoby, w 2003 roku – 33 osoby, w 2004 roku – 14 osób.

- Podjęto uchwałę o likwidacji Koła rzeszowskiego, z powodu braku aktywności tego Koła w ciągu ostatnich dwóch lat; członkowie Koła rzeszowskiego automatycznie zostali przeniesieni do Koła krakowskiego.

FINANSE TOWARZYSTWA

Sytuacja finansowa Towarzystwa została ustabilizowana. Było to możliwe dzięki drastycznemu ograniczeniu kosztów działalności i zmniejszeniu zatrudnienia. Uzgodniono, że Koła będą przekazywały na działalność Zarządu Głównego 20% wpływów ze składek członkowskich. Na rzecz Zarządu ma też wpływać 50% dochodów pochodzących z organizacji zjazdów. Dotychczas nie egzekwowano w pełni tych ustaleń, ale będzie to konieczne w najbliższej przyszłości.